

SÅNGEN OM HARBARD

I översättning av Erik Brate

Med kommentarer av Brons & Blod

V1.0

SÅNGEN OM HARBARD

Tor for hem från österled och kom till ett sund; på andra sidan om sundet var färjkarlen med farkosten.

Tor ropade:

1. ”Vem är den svennernas sven,
som på andra sidan sundet står?”

Färjkarlen sade:

2. ”Vem är den karlarnas karl,
som kallar på mig över vägen?”

Tor sade:

3. ”För mig över sundet
och frukost jag dig giver;
matsäck har jag på ryggen,
mat ej bättre finnes.
Jag åt i ro,
förrn jag reste hemifrån,
sill och havregröt,
hungrig jag ej än är.”

Färjkarlen sade:

4. ”Såsom morgonbragder
du måltiden prisar,
men mycket du förutser ej;
dystert är ditt hem,
död tror jag din moder¹ är.”

Tor sade:

5. ”Det säger du nu,
som synes envar

¹ Jord, Fjörgyn är Thors mor och en av Odens älskarinnor

mest märkligt att veta,
att min moder är död.”

Färjkarlen sade:

6. ”Ej tyckes du mig,
som tre gårdar² du ägde;
barbent du står,
som en buse klädd,
så att inte ens byxor du har.”

Tor sade:

7. ”Styr du ekan hitåt,
ställe att landa jag visar,
eller vem är herre till båten,
som du håller vid land?”

Färjkarlen sade:

8. ”Hildolv³ han heter,
som hålla den mig bad,
den rådkloke kämpen,
som i Rådsösund⁴ bor;
han bad mig landstrykare ej färja
eller frakta hästjuvar,
endast redligt folk,
som jag riktigt kände.
Säg mig ditt namn,
om över sundet du vill fara!”

² Från sammanhanget kan man sluta sig till att det handlar om de tre husen som hör till en respektabel gård, dvs. boningshus, stall och lada.

³ Hild-olv betyder ”Krigs-varg”, och är ett namn på en av Odens söner enligt Skaldskaparmal.

⁴ Plats som en nämns på andra ställen.

Tor sade:

9. ”Mitt namn skall jag säga,
fast jag sakskyldig vore,
och nämna all min ätt.
Jag är Odens son,
Meiles⁵ broder
och Magnes⁶ fader,
styrkans herre bland gudar;
du står med Tor och språkar.
Det vill jag nu spörja,
vad du heter.”

Färjkarlen sade:

10. ”Harbard⁷ jag heter,
håller ej namnet hemligt.”

Tor sade:

11. ”Varför hemlighålla namnet,
om ej hämnd för brott du rädes?”

Harbard sade:

12. ”Om än hämnd jag räddes,
jag mig reda skulle
mot en sådan, som du är,
om ej till döden jag bestämts.”

⁵ Meile är ett namn som bara nämns på två ställen. Namnet antyder att det är någon som tar långa steg (mil-stegaren). Men, det skulle också kunna vara ett annat namn för Odens andre son, Balder.

⁶ Magne, ”den kraftfulle”, är son till Tor och jättinnan Järnsaxa. Nämns i Valans Spådom, som en av de gudar som överlever Ragnarök.

⁷ Harbard betyder gråskägg.

Tor sade:

13. ”Otäckt jag tycker att vada⁸
över vågen till dig
och väta min börda.
Jag skulle ge dig, ditt kräk,
för dina kränkande ord,
komme jag blott över sundet.”

Harbard sade:

14. ”Här skall jag stå,
och härifrån dig bida;
efter Rungners⁹ död
du ej dråpligare mött.”

Tor sade:

15. ”Det vill du nu nämna,
då jag nappades med Rungner,
den stormodige jätten,
av sten var hans huvud;
dock fick jag honom att falla
och för mig segna.
Vad tog du dig till, medan dess, Harbard?”

⁸ Enligt skaldskaparmal så vadar Tor en gång över Elivågorna med Örvandel i en hösäck på ryggen. Det är så kallt att Örvandel förfryser tån, och Tor kastar då upp den på himlen så att den förvandlas till morgonstjärnan.

⁹ Rungner är en mäktig jätte med ett huvud, sköld och hjärta av sten. Tor dödar honom med sin hammare, men när han krossar jättens huvud så studsar en flisa av hans brynsten tillbaka och sätter sig i Tors huvud. När Tor senare tar hjälp av Örvandels hustru Groa för att få loss den så skrattar hon så mycket när han återberättar historien om Örvandels tå att hon inte kan avsluta trollformeln, och brynet får sitta kvar i Tors huvud.

Harbard sade:

16. ”Med Fjölvar¹⁰ jag var
hela fem vintrar
på den ö
som Allgrön heter.
Där fingo vi strida
och stridsmän fälla,
mycket fresta
och mö vinna.”

Tor sade:

17. ”Hur artade sig kvinnorna edra?”

Harbard sade:

18. ”Muntra kvinnor hade vi,
om de kloka mot oss varit;
gott huvud de hade,
om oss hulda de varit.
De av sand
snodde rep¹¹
och ur djupan dal
däld grävde;
dem alla jag ensam
överlistade,
sov hos systrar sju,
hade all deras ynnest och älskog.
Vad tog du dig till medan dess, Tor?”

¹⁰ Fjölvar var antagligen en jätte. Hans kvinnliga namne Fjölvrör nämns i en av namntulorna som en jättinna. Namnet betyder ”våldigt försiktig”.

¹¹ Det här är en märklig berättelse, och nämns ingen annan stans

Tor sade:

19. ”Jag dräpte Tjatse¹²,
dem kärve jätten;
Allvaldes¹³ sons
ögon jag kastade
högt upp på klara himlen.
Dessa äro minnen
av mina storverk,
som alla människor sedan se.
Vad tog du dig till medan dess, Harbard?”

Harbard sade:

20. ”Trolöst svek
jag mot trollpackor övade
och lockade dem med list från männen.
För en hård jätte,
höll jag Lebard;
han lät mig taga trollstav,
men jag villade honom från vettet.”

Tor sade:

21. ”Med elakhet gav du då
för goda gåvor lön.”

¹² Tjatse, eller Tjasse, var en jätte som oftast uppträdde i örnhamn. Han höll på att lura av jättarna Idun och hennes äpplen, men Loke lurade honom och stal tillbaka henne. När Tjatse upptäcker detta så försöker han hinna ikapp Loke och Idun, men då dödar Tor honom och kastar upp hans ögon på himlen.

¹³ Allvalde, eller Ölvalde var en jätte som hade tre söner; Tjatse, Ide och Gang. I skaldskaparman berättar Snorre att han var mycket rik och att hans söner fördelade arvet genom att turas om att ta var sin munfull guld.

Harbard sade:

22. ”Den ena eken får,
vad av den andra den skaver,
sig själv sköter envar om.
Vad tog du dig till medan dess, Tor?”

Tor sade:

23. ”Jag var i öster
och ihjålslog jättars
ondskefulla brudar,
som till berget gingo.
Jättars ätt vore stor,
om alla levde,
inga människor skulle
inom Midgård dväljas.
Vad tog du dig till medan dess, Harbard?”

Harbard sade:

24. ”Jag var i Valland¹⁴
och i vapenskiten deltog,
jag hetsade furstar,
men fred ej mäklade.
Oden får jarlar,
som hjältemodigt falla,
men Tor får trälars släkt¹⁵.”

¹⁴ Val-land, slakt-landet eller kanske landet där striden stod.

¹⁵ Det här är enda stället där det påstås att trälars släkt som dog i krig skulle hamna hos Tor på samma sätt som Oden och Freja delar på de fria män som faller i strid.

Tor sade:

25. ”Ojämnt du skulle skifta
mellan asarne folket,
om du mäktade så mycket.”

Harbard sade:

26. ”Tor har jättelik styrka
men intet hjärta i bröstet;
av rädsla och skrämsel
du skvatt in i handsken,
och tycktes du då Tor ej vara.¹⁶
Du tordes varken,
betagen av fruktan,
fnysa eller nysa,
så att Fjalar¹⁷ hörde.”

Tor sade:

27. ”Harbard, din svinpäls!
Jag sloge dig ihjäl,
om jag nådde dig nu över sundet.”

Harbard sade:

28. ”Varför nå mig över sundet,
då sak ej finnes.
Vad tog du dig till, då, Tor?”

¹⁶ Detta syftar på berättelsen om när Tor var hos Utgårdaloke och då sov en natt i Utgårdalokes handske som han hade lagt på marken när han sov. Kanske är det denna resa som Tor är på väg hem ifrån när han försöker korsa strömmen, men Harbard retas med honom.

¹⁷ Fjalar skall då vara ett annat namn på Skrymir, som är det namn Utgårdaloke använder när han guidar Tor till Utgård.

Tor sade:

29. ”Jag var österut
och ån värjde,
när Svarangs¹⁸ söner
satte mig an;
sten de på mig slungade,
åt seger föga gladdes,
ty de måste först
om fred mig bedja.
Vad tog du dig till medan dess, Harbard?”

Harbard sade:

30. ”Jag var österut,
med älskarinna jag pratade,
lekte med den linvita
och lönligt möte hade,
gladde den guldbjärta,
som gamman mig unnade.”

Tor sade:

31. ”Bra kvinnfolk ni kom till där.”

Harbard sade:

32. ”Jag behövde din hjälp, Tor,
att behålla den linvita mö.”

Tor sade:

33. ”Jag skulle dig den lämna,
om det lämpade sig.”

¹⁸ Förmodligen en jätte från en förlorad myt. Detta är enda kända förekomsten av detta namn.

Harbard sade:

34. ”Jag lita på dig skulle,
om du ej lurade mig.”

Tor sade:

35. ”Ej biter jag dig bakifrån,
som brukad sko om våren.”

Harbard sade:

36. ”Vad tog du dig till medan dess, Tor?”

Tor sade:

37. ”Berserkars brudar
jag bultade på Lässö¹⁹;
det värsta de förskyllat,
villat hela folket.”

Harbard sade:

38. ”Neslig sak det var, Tor,
då du slogs med kvinnor.”

Tor sade:

39. ”Vargkvinnor de voro
men visst icke kvinnor;
de stötte kull min farkost,
som jag stöttat hade,
hotade mig med järnklubba
och jagade Tjalve²⁰.
Vad tog du dig till medan dess, Harbard?”

Harbard sade:

40. ”Jag var i hären,
som hit lät sina

¹⁹ Læsø i Danmark

²⁰ Tors tjänare.

fanor fladdra
och färga spjut röda.”

Tor sade:

41. ”Det vill du nämna,
att du kom att oss olust bereda.”

Harbard sade:

42. ”Det skall jag dig böta
med buktig armring,
som de skiljemän sagt,
som skötte vår förlikning.”

Tor sade:

43. ”Var hämtade du dessa
så hånande ord,
att jag aldrig hörde
mera hånande.”

Harbard sade:

44. ”Dem har jag av de gamla
gubbar lärt,
som bo i hemmets högar.”

Tor sade:

45. ”Ett gott namn dock
gav du stendösar,
då du kallar dem hemmets högar.”

Harbard sade:

46. ”Om slik sak
så jag dömer.”

Tor sade:

47. ”Din munvighet
dig mindre väl bekommer,

om jag tar och vadar över vägen;
värre än vargen
du vråla skall,
om du får av hammaren hugg.”

Harbard sade:

48. ”Siv har en älskare hemma²¹,
honom vill du nog träffa;
det storverket vill du öva,
större skäl har du därtill.”

Tor sade:

49. ”Vad i munnen dig kommer, du talar,
för att mig det värsta må tyckas.
Din feqa fähund,
för mig du ljuger.”

Harbard sade:

50. ”Sant jag tror mig säga,
sen är du på din resa;
långt du vore kommen, Tor,
om i lånad hamn du farit.”

Tor sade:

51. ”Harbard, din hare,
du hindrat mig mycket.”

Harbard sade:

52. ”För Asa-Tor tänkte jag,
att aldrig skulle
en färherde färden hindra.”

²¹ Detta hån är även något som Loke för fram i Loketrätan.

Tor sade:

53. ”Ett råd skall jag dig råda,
ro du hit med båten;
låt oss mer ej munhuggas,
kom till Magnes fader!”

Harbard sade:

54. ”Far från sundet fjärran,
förrän jag dig nekar.”

Tor sade:

55. ”Visa mig då vägen,
när över vågen du vill mig ej färja!”

Harbard sade:

56. ”För litet är det att neka,
långt det är att fara:
en stund det är till stocken,
en annan till stenen,
håll så vägen till vänster,
tills till Verland du kommer;
där träffar Fjorgyn²²
Tor, sin son,
och skall lära vägen åt ättlingen
till Odens länder.”

Tor sade:

57. ”Skall dit idag jag hinna?”

²² Fjorgyn / Fjörgyn är Tors moder, som Harbard i början av sången hävdar är död.

Harbard sade:

58. ”Hinna med slit och möda.
Snön nog smälter,
då solen stiger.”

Tor sade:

59. ”Kort blir vårt samtal,
då med smädelse blott du svarar;
att du med färjan mig vägrat,
skall du få för, när vi träffas.”

Harbard sade:

60. ”Traska du i väg,
dit där trollen dig tage!”